

Macrofaunanieuwsmail 136, 11 mei 2017

Het is voorjaar

maar het blijft stil in de mailbox.....

Heb je nieuws, weetjes of vragen,
SCHRIJF en stuur je bericht naar:

macrofauna@rws.nl

Alle verschenen nummers en enkele artikelen zijn te downloaden via de helpdeskwater site.
Daarnaast is het mogelijk om vanaf nummer 100 te zoeken op trefwoorden.

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/monitoring/ecologie/macrofaunanieuws>
[en
https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/monitoring/ecologie/macrofaunanieuws/literatuur](https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/monitoring/ecologie/macrofaunanieuws/literatuur)

groeten, Myra Swarte

In dit nummer:

Vondst van de waterkever <i>Rhantus bistratus</i> in de Coepelduynen bij Noordwijk.....	2
Het fotograferen van macrofauna	5
Chironomini larvae of western European lowlands	6
Zeldzaam Getijdeslakje leeft nog steeds in de Biesbosch	6

Vondst van de waterkever *Rhantus bistratus* in de Coepelduynen bij Noordwijk

Barry van den Ende en Casper Zuyderduyn

In het kader van een onderzoek voor drinkwaterbedrijf Dunea naar de effecten van begrazing op de macrofauna in duinwateren heeft de eerste auteur met behulp van flessenvuiken in de zomer van 2016 een zestal duinplasjes onderzocht in het Hollands Duin (Van den Ende, 2016). Dit gebied in beheer bij Staatsbosbeheer, bestaat uit Boswachterij Noordwijk, de Coepelduynen en Berkheide. In iedere duinplas werden in de eerste week van juli gedurende een week 10 flessenvallen uitgezet. De vangsten bestonden voor een belangrijk deel uit grotere waterkevers die met een standaard macrofaunanet maar weinig worden gevangen (zie tabel 1 voor de aangetroffen keversoorten). Verrassend was de vangst van twee mannetjes van *Rhantus bistratus*. Van deze waterkever zijn in Nederland 17 eerdere vondsten, waarvan zes meldingen van na 1950. De Nederlandse vindplaatsen zijn nogal divers, waaronder een duinpoeltje met kranswieren op Schiermonnikoog, een rietveld bij Ootmarsum waar nauwelijks water in stond en een dode arm van de Overijsselse Vecht bij Ommen met helder vegetatierijk water (van Nieuwenhuysen, 1999, med. G van Ee). Voor de Nederlandse vastelandsduinen betreft dit de eerste waarneming.

Over de ecologie van *R. bistratus* is niet veel bekend en in aangrenzende landen wordt de soort ook maar weinig gevangen. In Noord-Europa zou de soort voorkomen in “temporaire met gras begroeide poeltjes” (Nilsson & Holmen, 1995).

De vindplaats in de Coepelduynen betreft een vochtige kalkrijke duinvallei die normaliter in het voorjaar enige tijd onder water staat. 2016 was wat dat betreft een uitzonderlijk nat jaar. Tot in juli stond de duinvallei nog deels onder water met plaatselijk een waterdiepte van een halve meter. De vegetatie bestond op dat moment voornamelijk uit ondergelopen russen- en kruidenvegetaties. In de Coepelduynen is dit overigens de enige duinvallei waar regelmatig water in staat. Dichtstbijzijnde ondiepe duinplassen liggen op enkele kilometers verwijderd in Boswachterij Noordwijk en Berkheide. De macrofaunasamenstelling in het Guytendel was in 2016 soortenarm en naast *R. bistratus* werden verder o.a. *Sigara lateralis*, *Sigara striata*, *Gerris thoracicus*, *Psectrocladius obvius* en de waterkevers *Agabus nebulosus*, *Hygrotus impressopunctatus*, *Hydroglyphus geminus*, *Rhantus frontalis*, *Dytiscus circumflexus*, *Cybister lateralimarginalis* en *Colymbetes fuscus* aangetroffen.

De geïsoleerde ligging van de vindplaats en het temporaire karakter van de duinplas wijst op een goed verspreidingsvermogen van *R. bistratus*. Mogelijk dat bemonstering met flessenvallen in vergelijkbaar habitat meer vindplaatsen oplevert.

Guytendel, februari 2016. Foto C. Zuyderduyn. De duinvallei staat grotendeels onder water

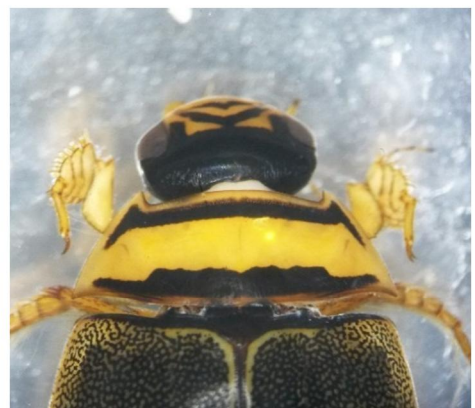
Guytendel, november 2016. Inmiddels staat de duinvallei vrijwel droog. Foto C. Zuyderduyn

Rhantus bistratus juli 2016 Guytendel Coepelduynen. Foto C. Zuyderduyn

*Agabus nebulosus, juli 2016 Guytendel, Coepelduynen.
Foto C.Zuyderduyn*

Graphoderus zonatus, juli 2016 Berkheide, een waterkever die in de duinen maar weinig wordt gevonden.

Foto C. Zuyderduyn

Tabel kevervangsten met flessenfuiken in zes duinwateren in het Hollands duin

Soortnaam	imago	larve	totaal
<i>Agabus bipustulatus</i>	1		1
<i>Agabus nebulosus</i>	3		3
<i>Agabus sturmii</i>	1		1
<i>Colymbetes fuscus</i>	9		9
<i>Cybister lateralimarginalis</i>	10	30	40
<i>Dytiscus circumflexus</i>	2		2
<i>Graphoderus cinereus</i>	8		8
<i>Graphoderus zonatus</i>	2		2
<i>Hydrophilus piceus</i>	2	1	3
<i>Hygrobia hermanni</i>	2		2
<i>Ilybius subaeneus</i>	1		1
<i>Noterus clavicornis</i>	2		2
<i>Rhantus bistriatus</i>	2		2
<i>Rhantus exsoletus</i>	2		2
<i>Rhantus frontalis</i>	1		1
<i>Rhantus spec.</i>	1		1

Dankwoord

Hierbij willen we Jan Cuppen en Gert van Ee bedanken voor het leveren van informatie over vindplaatsen van *Rhantus bistriatus* en Jan Cuppen voor de bevestiging van de determinatie.

Literatuur

- Ende, Barry van den, 2016:.
How does grazing and the type of dune waters affect the macroinvertebrate species composition? MSc Aquaculture & Marine Resource Management Wageningen University & Research Centre
- Nieuwenhuyzen, André van, 1999:.
Recente vondsten van *Rhantus bistriatus* (Coleoptera: Dytiscidae) in Nederland.
Entomologische berichten 59 - 126, Amsterdam.
- Nilsson, A.N. & M. Holmen, 1995:
The aquatic Adephaga (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. II. Dytiscidae. –
Fauna Entomologica Scandinavica 32: 1-192.

Het fotograferen van macrofauna

Beste lezers,

Naar aanleiding van mijn oproep in de macrofauna nieuwsbrief 134 van 23 januari 2017, heb ik diverse reactie gehad. Aangezien ik beloofd had om dit te delen zal ik proberen de reacties samen te vatten:

Allereerst iedereen die gereageerd heeft. Dank!

Ik weet nu in welke richting ik moet denken en dat het veel oefenen wordt ;-)

Van een paar mensen kreeg ik de volgende tip:

<http://lifeinfreshwater.net>

<http://lifeinfreshwater.net/book-project/>

Op deze site staan mooie foto's en kan je ook informatie vinden over de opstelling. Hier heb ik een goede leidraad.

Tevens kreeg ik van Barend nog heel veel tips.

- Gebruik een cuvet. Je vult het cuvetje met geschikte substraat (passend bij de soort) en water.
- Je hebt altijd extra licht nodig. Een lamp is niet voldoende of geeft zoveel licht dat de beestjes het niet leuk meer vinden. Een flitser is dus nodig
- Compact camera: Je kunt de interne flitser van de camera gebruiken met een diffusor. Als diffusor gebruik ik dan iets dat voor de flitser gemonteerd is, dat het licht verspreid, zodat een zachter en gelijkmatige licht ontstaat. Ik gebruikte voorheen een wit plastic koffiebekertje op mijn compact camera
- Spiegelreflex camera: Tegenwoordig gebruik ik 1 of 2 losse flitsers die ik draadloos aanstuur via mijn spiegelreflexcamera. Ofwel rechtstreeks of via een radiotrigger. Ook die flitsers voorzie ik van een diffusor (semitransparante bakjes). De flitsers zet ik aan weerszijden neer (de exacte plaatsing kan veel uitmaken voor het resultaat).
- Spiegelreflex camera: 90mm macrolens, al dan niet met tussenringen voor hogere vergroting dan 1 op 1

Ik hoop dat ik met deze informatie nog een paar meer mensen aan het fotograferen heb gekregen 😊

Met vriendelijke groet,

Rianne Trompetter
Senior analist Hydrobiologie
r.trompetter@aquon.nl

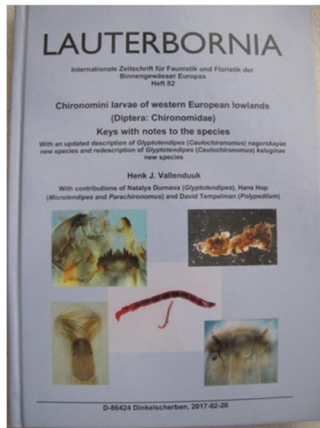
AQUON

Locatie Leiden

<http://www.aquon.nl>

Chironomini larvae of western European lowlands

Henk J. Vallenduuk

Lauterbornia heft 82

Te bestellen bij Erik Mauch Verlag

<http://shop.lauterbornia.de/index.php?cPath=31&sort=2a&page=2>

Zeldzaam Getijdeslakje leeft nog steeds in de Biesbosch

Uit Nature today: <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=23449>

De Getijdeslak (*Mercuria anatina*) is een minuscuul slakje met een kegelvormig huisje, dat maximaal vijf millimeter hoog en drie millimeter breed wordt. In de mondopening zit een dun, ovaal, hoornachtig afsluitplaatje. De huisjes zijn van nature geelbruin, maar in het veld vaak donker tot zwart vanwege aangroei van modder en algen. De soort leeft vooral hoog in het zoet-brakwatergetijdegebied tussen (rijke) plantengroei op een modderig substraat. De slakjes worden ook aan de onderzijde van grote stenen gevonden in het middengedeelte van de getijdezone. In de literatuur wordt als zoutgehalte een range opgegeven van 0,5 tot 5,4 promille. Tijdens het recente onderzoek in de Biesbosch werd de slak aangetroffen in strooiselmonsters die verzameld waren in vegetaties van grote zeggen.

Getijdeslakjes. Twee bijna volgroeide exemplaren kruipend op een dood wilgenblad. Op de oudere delen van de huisjes is aangroei van modder zichtbaar. (Bron: Adriaan Gmelig Meyling)

Einde macrofaunanieuwsmail 136